

מורי, רבי ואהוב נפשי

שלמה ממן

במקום יחד איתו. כשעבדנו על הריקודים הוא השיא עצות טובות, נימוקים והסברים משכנעים מדוע הריקוד אינו מספיק טוב.

לפעמים התעכב על הקטע המוזיקאלי, ולפעמים התעכב והתעקש שאתייחס לתוכן השיר. ליואב היו הבנה וידע עצום במוסיקה. לא פעם שמעתי אותו מנגן באקורדיון. אני זוכר שכשהשמעתי לו הקלטות של שירים ומנגינות שהקלטתי באולפן הקלטות עבור ריקודים שלי, הייתה לו הבחנה דקה, וזיהה חוסר דיוק וזיופים פה ושם. אני, כמובן, חזרתי לאולפן ותיקנתי את הביצועים והמנגינות לשביעות רצונו.

מדי פעם היה אומר לי שהוא מקנא בי על זה שאני מקליט שירים וביצועים שמתאימים לריקודים שלי. באחת הפעמים כשהקלטתי שוב, הפתעתי אותו והקלטתי עבורו שירים לריקודים שלו: "איתך ובלעדיך", "אל בורות המים", "תכול המטפחת" ועוד. זה היה מעט שבמעט שיכולתי לעשות למענו.

ליואב היה חשוב שהריקודים יהיו פשוטים אך לא פשטניים וכמה שרק אפשר לא מורכבים מידי, עם הרבה יצירתיות והתייחסות ללחן, למקצב ולתוכן השיר. הוא הדגיש בפני, ובפני כל היוצרים איתם עבד, שהריקוד חייב להיות בנוי בסדר מחזורי. כלומר שכל חלק בריקוד יחזור על עצמו. וזאת כדי להקל על הרוקדים.

הייתה לי ולכל חברות היוצרים שסבבה אותו, הערצה, הערכה ויראת כבוד כלפיו. אני זוכר שבפעם הראשונה שדיברתי איתו בטלפון, מרוב התרגשות בלעתי את המסטיק שלעסתי באותו רגע ורק אז הרשתי לעצמי לדבר איתו.

לוסי, אשתי לשעבר ואני הגענו אליו עם הריקוד "שמרי לי על המנגינה". הוא הביט עלינו מבצעים אותו ופסק שזה לא ריקוד עם, אלא ריקוד להופעה. אבל שבכל זאת אלמד אותו בהשתלמות. וכך אמר: "אם הוא לא יתקבל, לפחות תהיה לנו הופעה יפה". למותר לציין שהריקוד הפך להיות אחד הריקודים הנרקדים ביותר בכל ההרקדות. כשנסע עם **מירה** להדריך במחנות בכל רחבי ארה"ב, הם לימדו את "שמרי לי על המנגינה", עם שינוי קל של **מירה**, ואכן הריקוד נחל שם הצלחה גדולה.

כשהוזמנתי להרקיד בקמפ "הורה שלום" בניו יורק,

ה מפגש הראשון שלי עם **יואב** היה בשנת 1975, כשהייתי רקדן מקצועי בלהקת ענבל. **ציון נוריאל** שרקד איתי בלהקה הפגיש בינינו. אני זוכר את הפגישה בהרקדה בדובנוב, **יואב ומירה** אשתו הרקידו שם יחד. בתום ההרקדה נותרתי נפעם ונרגש. חשבתני בליבי שאני נמצא בהרקדה הכי טובה בארץ.

ציון שהיה רקדן מצוין והיה גם המדגים בריקודי זוגות עם **מירה**, ראה כמה ניצני ריקודים שלי והציע לי להיפגש עם **יואב**, ולהציג בפניו ריקוד שלי. התרגשתי התרגשות עצומה לפגוש את מי שהיה מושא הערצה של כולנו – הרוקדים, המרקידים והיוצרים החשובים של אותה תקופה. עבור כולנו היה מדובר במי שחיבר את "הורה מדורה", "הורה נרקודה", "ערב בא", "עז וכבש", "סובבוני" ועוד רבים וטובים.

ליואב הייתה יכולת לזהות מיד כישרונות של רקדנים טובים ומחברי ריקודים שנקראו אז "יוצרים".

נכון שהגעתי אליו די מבולבל עם הרבה חלומות ואמביציות, אבל **יואב** עשה לי סדר במחשבות ואף הציע לי להצטרף ללהקת בת שבע. תהיתי איך אני הקטן אתקבל ללהקת בת שבע? אבל **יואב** קבע לי פגישה והלכנו יחד לאולם בו היו החזרות של הלהקה. זה היה מלהיב לראות איך **יואב** התקבל על ידי הרקדנים וההנהלה שהציעו לי, אחרי שיחה איתו, להגיע לחזרות כבר למחרת. אבל משום מה ויתרתי על הרעיון.

בתחילת דרכי כיוצר הצגתי בפני **יואב** את הריקודים הראשונים שיצרתי: "גוונים", "זמר בגלובע" וריקודים נוספים. **יואב** התעמק בריקודים, זיהה את הגודש שבהם, והסב את תשומת ליבי לכך שכל ריקוד שלי מכיל 5 ריקודים. "אתה צריך לצמצם לריקוד אחד ואת שאר הרעיונות שמור לריקודים אחרים" אמר.

העבודה איתו לא הייתה קלה. הוא היה פדנט ולא ויתר עד שהגיע לתוצאה הרצויה. אם הריקוד לא מצא חן בעיניו שלח אותי הביתה לשפר אותו. לעיתים שיפרתי את הריקוד

מירה ויואב - אהבה גדולה

אלפסי, יענקל'ה זיו, בנצי תירם, רוני סימן טוב, עבדכם הנאמן ועוד רבים וטובים.

אני זוכר ש**יואב ומירה** סיפרו לי בגאווה גדולה על הרקדות הענק המוצלחות שערכו מידי מוצאי שבת בכיכר שנקראה אז "כיכר מלכי ישראל" והיום "כיכר רבין". הם סיפרו על המוני רוקדים שהגיעו באוטובוסים מכל רחבי הארץ, ושזו הייתה גולת הכותרת של ההרקדות בתל אביב.

מרתונים לריקודי עם

מירה ויואב היו מהראשונים שהחדירו לעולם המחול הישראלי את המרתונים לריקודי עם, שהתקיימו החל משעות הערב ועד אור הבוקר. הם התקיימו כל פעם במקום אחר ובסוף התמקמו במכון ווינגייט. שם נחלו הצלחה אדירה. אני, שהייתי לצדו של **יואב** במרתונים זוכר איך יצק בהם תוכן. הוא הכניס קטעי שירה בציבור, מופעי להקות מחול, שילב יוצרים שלימדו ריקוד חדש שלהם ורקדו עם כל הרוקדים מקבץ מריקודיהם.

המרקידים שהרקידו במרתונים שלו נבחרו בקפידה, וחויבו לשלוח מבעוד מועד רשימת ריקודים המועדפים עליהם, והוא עשה סדר עם כל הרשימות שקיבל מכלל המרקידים וזאת כדי למנוע השמעה חוזרת בהרקדה. ראוי לציין שהיה זה לפני עידן המחשבים והציוד המשוכלל שקיים היום. זו הייתה הצלחה מסחררת שהפכה עם השנים לחלק בלתי נפרד מהגיוון בהרקדות ונמשך עד עצם היום הזה.

כשלימדתי בהשתלמות אצלו את "זמר בגלובע", אני זוכר שניגשו אלי מדריכים והסתכלו עלי כאילו נפלתי עליהם מעולם אחר, עם כל התנועות המיוחדות שהכנסתי לתוך הריקוד. שאלו אותי למה אני לא יוצר ריקודים פשוטים וקלים כמו "הורה הבקעה" של **יענקלה לוי**, שנלמד באותה השתלמות. עניתי שהסגנון שלי שונה מסגנונות אחרים ואותו אני רוצה להביא לידי ביטוי בריקודים שלי. הייתי בטוח שיחד עם הכוונה והתוויה של **יואב** הריקוד יתקבל יפה בהרקדות ואכן הריקוד התקבל בהתלהבות רבה בארץ ובעולם.

נפגשתי לראשונה עם **דני עוזיאל**, מרקיד שהשפיע רבות על תנועת ריקודי העם בארה"ב, גידל דורות רבים של רוקדנים שהמשיכו את דרכו הייחודית לשימור המחול הישראלי בגולה.

הוא סיפר לי על הקשר המיוחד שלו עם **יואב ומירה**, עוד בתחילת הדרך כשהיה בן זוגה של **מירה** לריקודים, ושהוא שמע מהם על הריקודים שלי, כך סגרנו מעגל

שבו שנינו תוצר של **יואב ומירה** האהובים והמוערכים.

יואב היה מהחלוצים של ההשתלמויות בארץ. הוא טיפח וגידל דורות רבים של יוצרים, מרקידים ורוקדים. אחת לכמה חודשים הפיק השתלמות שבה לימדו כשישה ריקודים חדשים. הוא שיבץ במסגרת הזאת גם העשרה למדריכים, אם על ידי מרצים או על ידי רוקדנים וכוראוגרפים מקצועיים שלימדו סגנונות מחול שונים.

אנו היוצרים לימדנו שם את הריקודים החדשים שלנו. בתחילת הדרך כל מי שהגיע להשתלמות שילם דמי כניסה, גם אם היה אחד היוצרים שלימד ריקוד בהשתלמות. באחת הפעמים הגעתי להשתלמות וביקשתי לשלם בכניסה, אבל **מירה** הודיעה לי שאני לא משלם, הייתי לגמרי מופתע. היא אמרה לי ששמעה **מציון נוריאל** שלא קיבלנו משכורת מלהקת ענבל, והיום אני האורח שלהם. זה ריגש אותי מאוד לדעת עד כמה הם היו רגישים ומתחשבים.

היינו קבוצה מגובשת של יוצרים שהיו יציר כפיו. ושבעידודו יצרנו ריקודים מוצלחים מאוד שלשנים הפכו לקלאסיקות במחול העממי הישראלי.

אציין את חלקם: **חיים שריון, איציק סעדה, אבי פרץ, ישראל שיקר, אבנר נעים, טוביה טישלר, שמוליק גוב ארי, מרקו בן שמעון, ספי אביב, שושנה קופלוביץ, מוטי**

תזמורת שלמה

אחרי המתנה נוספת **יואב** החליט לא לחכות יותר וביקש ללכת, ליווייתי אותו החוצה ובמעבר החצייה פגשנו את שמוליק שהגיע באוטובוסים מהצפון הרחוק (לא היו אז טלפונים ניידים ואפשרות להודיע על עיכוב). שמוליק התנצל כי היו המון פקקים. **יואב** כעס עליו מאוד, אבל השתכנע לחזור אלי הביתה ולעבוד איתו על הריקוד. אחרי עבודה וליטוש לשביעות רצונו של **יואב**, זכינו בריקוד מוצלח מאוד שנרקד בכל החוגים וביוצר מהטובים שיש לנו במחול הישראלי. לימים אמר לי שמוליק שאם **יואב** לא היה מקבל אותו אז, הוא לא היה ממשיך בכיוון הזה של יצירת ריקודי עם.

כמי שרקד בכל החוגים בארץ הסתובבתי כמעט בכל הרקדה ולימדתי ריקודים שלי. באחת הפעמים לימדתי ריקוד שלי בהרקדה של **מישאל ברזילי** לפני שלימדתי בהשתלמות של **יואב**. הדבר הגיע לידיעתו של **יואב** והוא כעס עלי מאוד. הוא תמיד התעקש שהריקודים של ההשתלמות יופיעו לראשונה בהשתלמות ורק אח"כ יופצו בחוגים. לאחר שלימדתי את הריקוד בהשתלמות, פנה אלי **יואב** בסופה ואמר: "לא מוצא חן בעיני שאתה מביא להשתלמות ריקודים משומשים". מאוד נפגעת ואני, שהייתי עימו בקשר יומיומי, נמנעתי מלהתקשר אליו. **יואב** שהבין שנפגעתי, הגיע אלי הביתה עם זר פרחים ענק והתנצל. זו גדולתו של אדם היודע להודות בטעותו, להתנצל ולפייס כשמבין שפגע.

לוסי ואני היינו בני בית אצל האשיראליים, נסענו איתם בשבתות לטיולים בכל רחבי הארץ ועל הדרך נפגשנו עם גדולי היוצרים: **יענקלה לוי**, **בנצי תירם** ואחרים. ביום חתונתו באולם "מצפור" בטבריה, כל היום היינו מצולמים הסתובבנו כל היום באתרים שונים לצילומי חתונה, כשהגענו באיחור, **מירה ויואב**, שהרגישו כמו הורים שניים שלנו, כעסו עלינו מאוד ונזפו בנו, כי לא היה להם נעים לראות את המוזמנים מחכים לנו כל כך הרבה זמן.

היו פעמים שלימדתי בהשתלמות יותר מריקוד אחד, כשכל היוצרים האחרים לימדו ריקוד אחד בלבד. כשהם פנו אליו בבקשה ללמד יותר מריקוד אחד הוא התנגד. וכשנשאל מדוע הוא מאפשר לי ולהם לא, ענה מיד: "אני אוהב את שלמה". זאת הייתה דרכו להביע הערכה כלפי, ולבטא את הקשר המיוחד שהיה בינינו.

עם השנים הציע שנפיק את ההשתלמויות ביחד. ואכן עשינו זאת יחד כמה שנים טובות. **יואב** הדרך וקידם יוצרים ומרקידים רבים, אבל חשב תמיד על דור ההמשך וסימן אותם לקראת העתיד לבוא. לא פעם אמר לי "תזכור שההשתלמויות יעברו אליך כשאני ומירה נפרוש". את אותו

דבר אמר **ליענקלה זיו** שהחליף אותו בהרקדות כשפרש.

אני זוכר שהוזמנתי ללמד את הריקוד שלי "גוונים" בהשתלמות של המדור לריקודי-עם, שהתקיימה בביתן אהרון. תוך כדי הלימוד המדריכים הוותיקים הציקו לי בשאלות מיותרות, **יואב** נכנס למרכז המעגל היסה בהם, וביקש מהם לאפשר לי ללמד את הריקוד בדרך שלי ולכבד את המעמד.

חינוך לדרך ארץ ולתרבות הייתה בנפשו, והיה לו חשוב להנחיל אותם לרוקדים, למדריכים, למרקידים וליוצרים בכל הזדמנות שניתנה לו.

כשנתקלתי בכישרונות טובים ומיוחדים הפנית אותם אליו. כך היה עם **שמוליק גוב ארי**, אחד היוצרים המוכשרים אותו חיברתי ל**יואב**.

באחת הפעמים הגיע אלי **יואב** הביתה ברמת גן, כדי לעבוד על ריקודים חדשים שלי להשתלמות. תאמת עם שמוליק שיגיע מיד כשנסיים כדי שידגים בפניו את הריקוד "לכו נרננה". חיכינו כשעה ושמוליק לא הגיע.

מדגימים יחדיו

דייגים -סטודנטים 2006

קרמיאל, 80 ליואב

השנים, העשייה שלו ארוכה ומתחילה ב"ריקוד העמק" של חיילים וחיילות מהנח"ל, שיצר לפסטיבל דליה, בהמשך הקים את להקת הפועל תל אביב, להקת גדנ"ע פתח תקווה, להקת הקיבוצים והקבוצות, להקת מועצת פועלי רמת גן, להקת הסטודנטים תל אביב (שמזה כ-30 שנה אני הכוראוגרף והמנהל האומנותי של להקה זו), וגולת הכותרת שלו הייתה להקת "פעמי אביב" בעירית ת"א. זכור לי במיוחד ריקוד הדייגים של **יואב** אותו שחזרתי פעמיים להופעות של הלהקות שלי, ביניהם המופע באמפיאטרון בפסטיבל כרמיאל. ריקוד זה הוא יצירת מופת לכוריאוגרפיה ישראלית במיטבה.

אי אפשר לתאר את תנועת ריקודי העם שלנו ללא **יואב אשריאל**. הוא היה מהחלוצים ומעמודי התווך של תנועה זו. **יואב** תרם תרומה משמעותית לקידום תרבות המחול הישראלי.

מירה ויואב מדגימים ריקוד בכפר המכביה

כשמירה נפטרה **יואב** ביקש ממני לנהל את טקס ההלוויה כטקס דתי/חילוני. וכך היה. כש**יואב** הלך לעולמו סיפרתי למשפחה על בקשתו זו, ובעצה אחת איתם הוחלט שנעשה זאת שוב באותה מתכונת. טקס ההלוויה היה עצוב מאוד במיוחד לנוכח העובדה שאלפים רצו לחלוק לו כבוד אחרון, אלא שנבצר מהם לבוא ללוויה בשל מגבלות הקורונה. עם זאת, למרות הצמצום זכה **יואב** לכבוד הראוי לו ונקבר לצידה של **מירה** אשתו אותה כל כך אהב, בבית העלמין בקיבוץ שפיים.

בתקווה שנחזור לנורמאליות וניפטר מכל מגבלות המגפה ואז נקיים אירוע גדול שיכבד את זכרו ותרומתו האדירה למחול הישראלי.

יואב ומירה היו חלק בלתי נפרד מחיי הבוגרים והמקצועיים. בזכותו האמנתי כל הדרך ביכולות שלי וחלק גדול מהצלחה שלי אני זוקף לזכותו. אוהב, מעריך ומעריך מאוד!

בעבודה משותפת

היינו כמו משפחה. אני זוכר שבמלחמת לבנון הראשונה, כשגויסתי ללבנון כחייל מילואים בצנחנים, לוסי נמלאה חרדה ורצתה למנוע ממני את ההליכה למלחמה. **יואב ומירה** לקחו אותה אליהם הביתה והיו לה למשענת של שקט נפשי ורגיעה.

בשנים האחרונות **יואב** התגורר בדיר מוגן ברמת אביב. באחת הפעמים ארגנה **נורית גרינפלד** ערב לכבודו במקום. הדיירים שם נחשפו לפעילותו הענפה והמבורכת. **יואב** שמח והיה נרגש מאוד מהמחווה שגרמה לכל החברים והדיירים שם להכיר ולהוקיר את פועלו.

באחד הימים פנה אלי **יואב** לארגן מופע לציון יום הולדתו ה-85, כשבמופע נרקוד ונספר על תרומתו לתנועת ריקודי העם ונרקוד את ריקודיו. הכוונה הראשונית הייתה לעשות אירוע צנוע, בספרייה למחול. אך כיוון שהספרייה הייתה בשיפוצים, ביקשנו לקיים את זה באולם הקטן של להקת ענבל. משלא הסתייע גם שם, פניתי לעיריית גבעתיים וכך, בשיתוף העירייה, הפקנו בתיאטרון גבעתיים ערב מחווה ענק ל**יואב**, לו קראנו "ערב בא". בערב זה הופיעו **להקות המחול של גבעתיים** ו**להקת הסטודנטים של תל אביב**, **יזהר כהן** ו**דפנה ארמוני**, חבורת האקורדיוניסטים שניגנו עם **יואב** כל השנים, ביניהם **משה גרשטיין** ו**עמי גלעד** שעבדו עם **יואב** בתחילת הדרך, וקבוצת מרקידים ורוקדים שרקדו מריקודיו של **יואב** על הבמה. כל זאת בהנחייתו של **אבנר נעים**, בן טיפוחיו של **יואב**.

האולם היה מלא מפה לפה והרבה אורחים לא יכלו להיכנס ונאלצו לחכות עד סוף המופע. ולהצטרף להרקדה ברחבה מחוץ לאולם בסוף הערב, בה רקדנו מריקודיו היפים של **יואב**. לא תיארנו לעצמנו כזאת הצלחה. הכי חשוב - **יואב** היה מאושר. שמחתי שנפלה בחלקי הזכות לתרום את חלקי הדל לאיש הענק הזה שתרום כל כך הרבה למחול הישראלי ולקהל הרוקדים.

לא זכיתי לרקוד באחת מלהקות המחול שהקים לאורך

הוא הדגיש בפני,
ובפני כל היוצרים
איתם עבד,
שהריקוד חייב
להיות בנוי בסדר
מחזורי. כלומר
שכל חלק בריקוד
יחזור על עצמו.
וזאת כדי להקל
על הרוקדים.